

Vayechi 5777

Source Sheet by Chaim Kanterovitz

1. Genesis 49:16-18

(16) Dan shall govern his people, As one of the tribes of Israel. (17) Dan shall be a serpent by the road, A viper by the path, That bites the horse's heels So that his rider is thrown backward. (18) I wait for Your deliverance, O LORD!

2. Rashi on Genesis 49:16:1-18:1

(16) דן ידיו עמו means DAN WILL TAKE VENGEANCE FOR HIS PEOPLE from the Philistines, the phrase having the same meaning as in (Deuteronomy 32:30) "For the Lord will avenge (ידיו) his people".

(17) כאחד שבטי ישראל means ALL THE TRIBES OF ISRAEL WILL BE AT ONE with him and he will take vengeance for all of them. This prophecy alludes to Samson (Genesis Rabbah 99:11). One might also explain ישראל שבטי ישראל thus: "[Dan will take vengeance for his people as did] the most distinguished tribe (המיוחד) among the tribes of Israel" — alluding to David who was of the tribe of Judah (Genesis Rabbah 99:11).

(1) נחש is another name for a snake. I am of opinion that it is thus called because it hisses (נשף) when biting. Similarly we have, (Genesis 3:15) "and thou shalt bite (תשיכנו) at their heel" (cf. Rashi thereon).

(2) THAT BITETH THE HORSE'S HEELS — this is the manner of the serpent. Scripture compares him to a serpent that bites the horse's heels אשר רכבו אחר THAT HIS RIDER FALLETH BACKWARD without it (the serpent) having touched him at all. We find the analogy to this in the case of Samson with reference to whom this prophecy was made (Judges 16:29): "And Samson look fast hold of the two middle pillars etc." — and those on the roof died though not directly attacked. Onkelos translates נחש בחייו חורמן by נחש, like the serpent "Churman", which is the name of a kind of serpent the bite of which is incurable. It is the serpent which in Hebrew is called צפעני. It is called a חורמן because it destroys (חרם) everything. The word וכפיהנא in the Targum means "and like a snake" (like an asp). יכפון in the Targum means "he lies in wait".

(1) I HOPE FOR THY AID, O ETERNAL — He prophesied that the Philistines would put out his (Samson's) eyes, and that he would have to say (Judges 16:28) "Remember me, I pray Thee, and strengthen me, I pray Thee, only this once etc."

א. בראשית מ"ט:ט"ז-י"ח

(טז) דן ידיו עמו כאחד שבטי ישראל: (יז) המידו נחש עלי-דרך שפיסו עלי-ארה הנשף עקבי-סוס ופל רכבו אחר: (יח) לישיעתך קיתי יתנה:

ב. רש"י על בראשית מ"ט:ט"ז:א'-ר"ה:א'

(טז) דן ידיו עמו ינקום נקמת עמו מפלשתיים כמו פי דין ה' עמו (דברים ל"ב):

(יז) כאחד שבטי ישראל כל ישראל יהיו כאחד עמו, ואת כלם דין, ועל שמשון נבא נביאה זו; ועוד יש לקרש כאחד שבטי ישראל, במיוחד שבשבטנים, הוא דוד, שקא מיהודא:

(א) שפיסו הוא נחש; ואומר אני שקרר כן, על שם שהוא נשף; כמו ואמה תשוקצו עקב (בראשית ג')

(ב) הנשך עקבי סוס כן דרכו של נחש, ודמהו לנחש הנשך עקבי סוס, ופל רכבו אחר — קולא נגע בו ודוקמתו מציונו בשמשון ושלפת שמשון את שני עמודי הפנה ונמר (שופטים ט"ז) - וישעל הגג מתו; ואונקלוס תרגם בחייו חורמן, שם מין נחש, שאין רפואה לנשיכתו, והוא צפעני, וקרוי חורמן על שם שיעשה הכל חרם; וכפיהנא — כמו פתון, וקמון — הארוב:

(א) לישיעתך קיתי ה' נתנבא שיקטרו פלשתיים את עיניו, וסופו לומר זכרני נא ויחזקני נא אך הפעם וגו' (שופטים ט"ז):

3. **Daat Zkenim on Genesis 49:18:1**
 (יה) לישועתך קייתי ה' (18) "I hope for Your salvation Hashem!" When Yaakov in his prophetic vision of future events saw Shimshon the mighty warrior and what he accomplished, he felt forced to exclaim that Israel's future would not be in the hands of human warriors but would be secured only by Hashem. In the Book of Judges 15,16, where Shimshon is related as having killed one thousand Philistines with the bone of a donkey as his only weapon, that immediately afterwards he threw that bone to the ground and acknowledged G'd as the source of his success. (verse 18 there). This is also hinted at in his blessing of Dan where the point is made that though Dan will be successful in attacking his adversaries like a snake lying in ambush, he will do so confident of G'd's salvation.

דעת זקנים על בראשית מ"ט:י"ח:א'

(יה) לישועתך קייתי ה'. כיון שראה יעקב אבינו גבורה שמשון אמר אע"פ שזה גבור נוצח אין גבון להתהלל בגבורתו וכן מצינו בשעה שנתהלל אמר בלתי ההמור הכתי אלף איש מיד ויצמא מאוד עד שזרדה ואמר ה' אחה נתת ביד עבדיך את התשועה וגו' שהודה שאין הגבורה רק מהשם לבדו והה"ד יהי דן נחש על דרך ואפי' הגבורה והנצח להקב"ה כדכתיב לישועתך קייתי ה':

4. **Ramban on Genesis 49:18:1**
 ...

רמב"ן על בראשית מ"ט:י"ח:א'

(יה) לישועתך קייתי ה' לא היה בכל שופטו ישראל מי שנפל ביד איביו זולתי שמשון שהוא הנחש הזה כדכתיב (שופטים ב יח) והיה ה' עם השופט והושעם מיד איביהם כל ימי השופט והוא היה האחרון לשופטים כי שמואל נביא היה ולא נלחם להם ובימיו מלכו המלכים וכאשר ראה הנביא תשועת שמשון כי נפסקה אמר לישועתך קייתי ה' לא לישועת נחש ושפיפון כי כך אושע לא בשופט כי תשועתך תשועת עולמים

5. **Sforno on Genesis 49:17:1-2**
 (יה דן נחש) a reference to a poisonous snake, one commonly called tzifoni, in Biblical literature. Arab physicians usually call such venomous snakes chorman. The name for such snakes implies that a single snake can kill numerous people at once, using both its stare, and it voice (hiss) which is heard and seen by many people. It is a fitting comparison to Shimshon who, all on his own, killed many people almost simultaneously.
 (18) שפיפון, name of a slim snake; our sages use this when wanting to illustrate something extremely thin, "as the width of a hair." Physicians claim that these types of snakes hide in the trees, their sting being felt as if one had been shot by an arrow. Shimshon's mode of operation, an individual lying in wait, in ambush, is compared by Yaakov to this snake.

ספורנו על בראשית מ"ט:י"ז:א'-ב'

(יה) יהי דן נחש הוא ממין הנחש הרע בתכלית והוא הנקרא צפוני ואצל רופאי הערב נקרא חרמן כי אמנם צפוני אחד ימית רבים יחדו בהבטתו ובקולו שישלח על אדם רב. וכן שמשון המית הוא לבדו רבים במעט רגע:
 (יה) שפיפון הוא נחש דק. כאמרם כחוט השערה הוא ושפיפון שמו ועליו ספרו הרופאים שהוא נחבא באילנות לירות בעצמו כחץ על יתר בעלי חיים. וכן שמשון כחוטו נלחם לבדו היה בלתי נראה בחיל תרנגול:

6. **Otzrot Ramchal 246-247**
 And this...Leyeshuatcha kiviiti Hashem...the name of YKVK that is the origin of everything, there needs to be hope and no nickname and anyone who straightens his prayer (mekave tphilato) it ascends without barriers, not via an angel but: in your salvation we are specific as if we speak to one who is present not through a messenger for this is a straight line that emerges and underlines and ascends to Hashem Mamash. The Kivuy (straight line) is the secret of simplifying the line of justice which is not so with a circle which is blocked from all sides...

7. **Shabbat 31a**

When a man is brought before the [heavenly] court he is asked: "Were you trustworthy in business? Did you set time for Torah [study]? Did you try to have kids? Did you hope for the Messiah? Did you argue intelligently? Did you understand things based on other things?"

ז. **שבת ל"א א**

בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה
קבעת עתים לתורה עסקת בפיו"ר צפית לישועה סלפלת בחכמה
הבנת דבר מתוך דבר

8. **Maamrei Raaya 257**

Tziplia is from the verdict of one who awaits and looks out for. The task of the Tzophe is to familiarise himself with every event in order to warn on failure and awaken activity of salvation.

ז.

9. **Sanhedrin 98b**

...

ט. **סנהדרין צ"ח ב**

דרש רבי שמלאי מאי דכתיב (עמוס ה, יח) הוי המתארים את
יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא אור משל לתרגומל
ועטלף שהיו מצפיין לאור א"ל לתרגומל לעטלף אני מצפה
לאורה שאורה שלי היא ואתה למה לך אורה

